

МАТЕРІАЛЬНА ТА ДУХОВНА КУЛЬТУРА МИКОЛАЇВЩИНИ

Кравченко Т.П.
(м. Миколаїв)

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК НОВА СУБКУЛЬТУРА НА МИКОЛАЇВЩИНИ

Лексичний склад української мови, як і будь-якої іншої мови у світі дуже різноманітний та має велику кількість слів. У той час, коли наша мова перебувала під впливом тоталітарної системи, був визнаний один стандарт літературної мови. Однак існування різних діалектизмів, сленгізмів тощо доводить, що мова залишається динамічною системою, яка постійно живе і розвивається.

Останнім часом стало поширеним використання жаргонізмів для теле- та радіопрограм, газет, журналів тощо. Це пов'язано з тим, що автор намагається наблизитись до аудиторії (читачів), надаючи нотку юнацької розкутості. Це підтверджує величезний вплив сленгу як прояву молодіжної культури на людей різного віку.

Але жаргон зростає не лише у ЗМІ та музиці, а й захоплює інші сфери нашого життя. Таке значне поширення сленгу можна віднести до наслідків так званого "сленгового вибуху".

Ця стаття є першою спробою дослідити особливості молодіжного сленгу на Миколаївщині як нову сучасну субкультуру. Сленг – розмовний варіант професіонального мовлення; жаргон; а також жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення [2, с. 350].

Метою статті є визначення лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів формування українського сленгу на Миколаївщині. Матеріалом дослідження слугувало живе мовлення студентів та учнів старших класів Півдня України, а також словники та довідкова література.

Увага філологів до нелітературних форм нової мови виникла в 90-х роках ХХ століття в результаті мовних змін у політичній, економічній та соціальній сферах. Так можна зазначити діяльність Л. О. Ставицької, яка спрямована на вивчення української жаргонної мови та сленгів. Деяким частинам функціонування сленгової лексики приділяли увагу Ю. Л. Мосенкіс та О. С. Фурса. С. А. Мартос досліджував

херсонську молодіжну мову, український комп'ютерний сленг вивчав І. І. Щур. Однак, попри велику кількість заходів, сучасний рівень дослідження сленгової мови знаходиться на досить низькому рівні.

Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці та духовній культурі, тому сленг як одна із її складових змінюється дуже швидко. Поєднання формування загального сленгу зі змінами, що відбуваються в суспільстві, дозволяє думати про це явище в контексті найважливіших проблем сучасної соціолінгвістики. Деякі вчені вважають жаргон «особливою зоною небезпеки», що характеризується збідненим словниковим запасом, безграмотною будовою фраз та нечіткими формулюваннями.

Сленгові слова та фрази, наприклад: «вткати фільм», «шарити в музиці», «базарити» – це не приклад мовного зубожіння, а потяг сучасної української мови до технократії та антропоцентризму, своєю чергою, про тенденцію до демократизації суспільства та мови загалом.

Досі не існує єдиного та всебічного визначення сленгу. Неодноразові спроби розрізнити сленг від загальноживаної лексики зазнали невдачі. Таким чином, ми можемо знайти багато визначень сленгу в різних словниках та посібниках.

Можна зазначити що, терміни «жаргон», «професіоналізм», «сленг», «арго», «вульгаризм» є словами-синонімами, але з різними відтінками у значеннях.

Класифікація сленгу буває різною залежно від ознаки або сфери застосування. Наприклад, за стилістичними ознаками сленг можна класифікувати на загальний, тобто нейтральний та грубий (нецензурна лексика). Важливим фактором утворення сленгових лексем є взаємозв'язок інтересів людей, що складають унікальну структуру цього неформального утворення. Виходячи з цього, лексичні компоненти молодіжного сленгу можна розділити на такі: шкільний, студентський, музичний, армійський, комп'ютерний, професійний тощо. Швидкий розвиток науки і техніки та поширення комп'ютерів змусили молодих людей активно застосовувати техноло-

гічну термінологію та навчати комп'ютерному сленгу. Під час роботи з комп'ютерною технікою деякі слова почали укорінюватись у звичну українську лексику.

Головна особливість сленгу – суперечити словам літературної мови. Друга особливість – це групове написання слів: сленгова одиниця у свідомості носія мови знаходиться під впливом певної культури і пов'язана з певною соціальною групою. Таким чином, можна сказати, що молодіжний сленг – це сукупність часто змінених слів, який використовується в спілкуванні між молодими людьми в дружніх та сімейних відносинах і виступає як внутрішній механізм спілкування групи.

Сленгова молодіжна лексика представляє собою звичай неологізми, які з'являються разом із суспільними змінами. Сленгові лексеми утворюються під впливом різноманітних факторів, серед яких особливо виділяються: кримінальний жаргон, інтержаргон, власна інтерпретація серед молоді деяких термінів, зокрема медичних, тощо [2, с. 123].

Розглянемо тенденції, що виявляються в особливостях позначень шкільного приладдя, назв процесій, лексика шкільної та студентської буденності.

Велика кількість сленгу походить від скорочень великих слів, наприклад: АБІТУРНИК, -а, ч.; студ. Абітурієнт. Під час вступних іспитів між однією абітурієнткою та присіплюючою викрадачкою відбувся досить цікавий діалог, слухаючи який, я, такий самий переляканий «абітурієнт», зробив певні висновки стосовно того, як треба відповідати на питання екзаменаційного білета (УС, 2001, ч. 7) (УЖ – 2005, с. 31)

ВИШКА, -и, ж, студ. Вища математика. Вишку здав? (УЖ – 2005, с. 84)

ГУРТАК, - гуртожиток: кого доля занесла в гуртак, для того навчання – щоденний подвиг (ПСУМС, с. 17)

ДИРЯ, -і, ч.; шк.; жарт.-ірон. Директор школи. Тебе дия просив зайти (УЖ – 2005, с. 122).

ЛАБА, -и, ж. 1. мол. Музика. У цього нового гурту непогана лаба, але слабі тексти 2. студ., шк. Лабораторна робота (УЖ – 2005, с. 197).

ЛІТРА, -и, ж.; шк. Література (УЖ – 2005, с. 203).

МАТРА, -и, ж.; шк. Математика (УЖ – 2005, с. 214)

НЕЗАРАХ, -у, ч.; студ. Не зараховано. Ним виявлявся відрахований за прогули і «букет незарахів» друкурисник музично-педагогічного факультету (УЖ – 2005, с. 235).

УКРАША, -і, ж.; мол., шк. Вчителька української мови та літератури. Украша, тобто вчителька української, просто смішила, бо очі заводила під лоба і лопотіла: «ну що за діти, не учаться, а все зволікають і зволікають!» (Книжник 2001, № 22) (УЖ – 2005, с. 332).

УНІВЕР, -у, ч.; студ. Університет. Вона вперше не пошкодувала, що провалилася до універу (Б. Жолдак, Бог буває) (УЖ – 2005, с. 333).

ФІЗРА, -и, ж.; ст., шк. Фізкультура (УЖ – 2005, с. 340).

ШПОРА, -и, студ. Шпаргалка. <...>її сірі очі взагалі ніколи не зосереджувалися на близьких предметах, це він точно підмітив. Коли тягнув «шпору» (Б. Жолдак, Спокуси) (УЖ – 2005, с. 381).

Походження деяких слів також легко зрозуміти. Наприклад, не важко пояснити такі слова, як ЗУБР (людина, яка витрачає багато часу на вивчення), це слово, очевидно, походить від дієслова зубрити (запам'ятовувати, вчити); подібна ситуація у словах ПАРОХІД (той, хто відвідує пари) та ПАРОГУЛЬ (який пропускає заняття), що складається з двох слів пара і ходити (у першому випадку) та прогулювати (у другому). [8, с. 47]

Також існує сленгова лексика яка походить з інших мов, наприклад англійська ТІЧЕРКА, -и, ж.; мол. (Від англ. Teacher) Вчителька (УЖ – 2005, с. 321) , чи німецька ЦВАЙКА, -и, ж.; шк. Двійка, незадовільна оцінка. Цвайка тобі на екзамені гарантована (УЖ – 2005, с. 359).

Лексеми базуються на впливі різноманітних факторів, серед яких виділяються: кримінальний жаргон, інтержаргон, скорочення слів, власна інтерпретація серед молоді тощо.

Так утворилися слова МЕД, -у, ч.; студ., жрм. Медичний університет. Вона закінчує мед (УЖ – 2005, с. 215).

ПЕД, -у, ч.; студ., мол., жрм. Педагогічний інститут (університет). Поступити в пед. Навчатися в педі (УЖ – 2005, с. 251).

ТЕХНАР, -я, ч.; мол., студ. Технічний навчальний заклад (УЖ – 2005, с. 320).

За словами доктора філологічних наук Лесі Ставицької «Сучасний молодіжний сленг є ніби посередником між інтержаргоном та мовною практикою народу, розмовно- побутовою мовою широких верств населення, яка послуговувалась і завжди послуговуватиметься здатністю української мови до продукування стилістично знижених, іронічних, гротескних лексичних засобів, що в сучасних умовах демократизації стилів спілкування і виявляються адекватними жаргонними і сленговими номінаціями» .

Таким чином виникають нові слова в школі та в учнівському середовищі.

АВТОМАТЧИК, -а, ч.; студ. Людина, яка отримує залік або іспит автоматом (УЖ – 2005, с. 32).

АЛГЕБРОЇД, -у, ч.; шк.; жарт.-ірон. Учителю алгебри та геометрії (УЖ – 2005, с. 34).

БАР, -у, ч.; студ.; жарт. Читальний зал у вищому навчальному закладі (УЖ – 2005, с. 47).

ВІКНО, -а, с. 1. студ., шк., викл. Велика перерва в заняттях, коли відмінється або не передбачена розкладом певна лекція, урок. <...> під час «вікон» він практично не вилазив із комп'ютера <...> (Л. Дереш, Культ) (УЖ – 2005, с. 90).

ЕНКА, -и, ж.; студ. Позначка в журналі про відсутність студента на занятті. Зайшовши до аудиторії, він дізнається, що переключки не робили, і, значить, йому не поставлять енки (УЖ – 2005, с. 134).

КАМЧАТКА, -и, ж. 1. шк. Остання партя в класі, за якою звичайно сидять погані учні. 2. жрм, жарт. Останні ряди в театрі, концертній залі і под. <...> заможні «сім'ї» в партері, «середняк» на «Камчатці» та «балконна» інтелігенція завжди і задоволенням в вдячність слухають всіх, кого їм запропонують (УЖ – 2005, с. 165).

КОНДУЇТ, -у, ч шкільний журнал: сусід по парті нахапався двійок, украв в учительській кондуїт і спалив (УЖ – 2005, с. 183).

НУЛЬОВИЙ, -а, -е. 1. мол.; несхвальн. або жарт.-ірон. Людина без грошей. Я сьогодні нульовий. 2. мол. Абсолютно новий. Нульовий відек. 3. студ. Який нічого не знає. Прийшов на іспит нульовим (УЖ – 2005, с. 238).

ПЕНСІЯ, -ії, ж.; студ.; жарт. Стипендія (УЖ – 2005, с. 252).

ТВІКС, -а, ч.; шк. Незадовільна оцінка, двійка. Твікс — двійка (УЖ – 2005, с. 319).

ТИЧИНКА, -и, ж.; шк.; жарт. Український поет П.Г. Тичина. По залу роздавалися невеличкі оголошення: УОНТЕД: Тичина Павло Григорович («Тичинка») (Л. Дереш, Культ) (УЖ – 2005, с. 320).

ТОРБА, 1. у знач. безос.-пред.; кому, з чим; мол. Безвихідна ситуація: крах, кінець. — Передай, що йому торба, скадав чоловік (А. Стасюк, Дев'ять); Потрапити в торбу. Маги великі неприємності; потрапити в безвихідну ситуацію. 2. -и, ж.; студ. Сесія. Торба — сесія (УЖ – 2005, с. 321).

ХАКАТИ, -аю, -аеш, недок. 1. комп. Зламувати, змінювати програму. Хакати — зламувати програми, сайти. 2. студ., шк. Списувати. Він постійно хакає у мене (Запис 2002 р.). 3. кого; мол. Обдурювати кого-небудь (УЖ – 2005, с. 348).

ХВІСТ, студ. Академічна заборгованість (УЖ – 2005, с. 353).

ЧУКОТКА, -и, ж.; шк. Задня партя у класі (УЖ – 2005, с. 368).

ШЕФ, -а, ч. 1. жрм. Начальник, бос. Шеф до себе викликає. 2. шк. Директор школи. 3. студ. Керівник курсової або дипломної роботи. 4. жрм. Водій таксі або іншої машини, яку зупиняють для того, щоб доїхати кудись за плату. — Здачі не треба, шеф! (УЖ – 2005, с. 373)

ШКОЛА, -и, ж.; студ. Будь-який вищий навчальний заклад (УЖ – 2005, с. 377).

Сленг у середовищі людей, що мають справу з комп'ютерами. Черговий «бум» нових слів і виразів настав після 1995 року, коли в продаж надійшла операційна система Windows. Завдяки своїй винятковій простоті, він привів до «напливу» користувачів, які виконували подвійну функцію: по-перше, вони принесли нові концепції в комп'ютерний сленг, а по-друге, вони сприяли проникненню останнього в загальнонародну мову. Врешті-решт комп'ютерний жаргон виражає навіть певні емоції, які в сухій та лаконічній реальній мережі відтворити майже неможливо. Комп'ютерний жаргон – це віртуозна гра для людей, яким тісно в межах нормованої літературної мови.

Як згадувалося вище, молодіжний комп'ютерний словник містить безліч англійських слів, часто перероблених або навмисно спотворених. Так, у даній сфері можна почути слова: апгрейд (поліпшення, модернізація комп'ютера), батони (клавіші), масдай (скрайній ступінь невдоволення), сидок (дискковод та диски CD-ROM), юзер (користувач).

Звертаючись до словника жаргонної лексики української мови можна виділити такі комп'ютерні сленги:

АВІК, -а, ч.; комп. Файл із розширенням. AVI (відео-файл для Windows) (УЖ – 2005, с. 32).

АВТОГАД, -а, ч.; комп. Система проектування AutoCad (УЖ – 2005, с. 32).

АДМІН, -у, ч.; комп. Системний адміністратор (УЖ – 2005, с. 33).

АЙДІ, невід., ж.; комп. (Від англ. ID, identification) Ідентифікація (УЖ – 2005, с. 33).

АПДЕЙТ, -у, ч.; комп. (Від англ. Update) 1. Оновлення програмного забезпечення. 2. Нова версія програми, що розповсюджується тільки для користувачів попередніх версій (УЖ – 2005, с. 36).

АРЖОВАНІЙ, -а, -е; комп. (Від назви архіватора ARJ) Заархівований, як правило, архіватором ARJ (про файл) (УЖ – 2005, с. 37).

АСТМА, -и, ж.; комп.; жарт. Мова програмування Ассемблер (Assambler). Програми на асмті важать найменше (УЖ – 2005, с. 38).

АСЬКА, -и, ж.; комп.; жарт. Програма ICQ. І був у мене, звісно, комп'ютер і стояла на ньому «аська» (УЖ – 2005, с. 38).

АУТГЛЮК, -а, ч.; комп. 1. Програма Microsoft Outlook. 2. Зависання програми Microsoft Outlook (УЖ – 2005, с. 40).

БАГ, -у, в.; БАГА, -и, ж.; комп. Помилка, збій у програмі. Треба відловити всі баги. Від англ. Bug (УЖ – 2005, с. 42).

БАТНИК, -а, ч.; комп.; жарт. Файл комп'ютерних команд (bat-файл) (УЖ – 2005, с. 49).

БАЦИЛА, -и, ж. комп. Комп'ютерний вірус (УЖ – 2005, с. 50).

БЕД, -у, ч.; комп. Пошкоджена ділянка поверхні твердого диску (УЖ – 2005, с. 51).

БЕЕМПЕШКА, -и, ж.; комп. Графічний файл bmp (УЖ – 2005, с. 51).

БЕЕСДЯ, -і, ж.; комп. Операційна система типу BSD (Berkeley System Distribution: OpenBSD, FreeBSD) (УЖ – 2005, с. 51).

БЕЙСИК, -а, ч.; комп., мол. Людина, яка професійно розуміється на обчислювальній техніці (УЖ – 2005, с. 52).

БЕТАСТАЗИ, -ів, мн.; комп. Збій у роботі beta-версій (УЖ – 2005, с. 53).

БИТИЙ, -а, -е, комп. Пошкоджений, неробочий Бита дискета. Битий архів (УЖ – 2005, с. 55).

БЛАСТЕР, -а, ч.; комп. Звукова плата. CreativeLabs Sound Blaster (УЖ – 2005, с. 58).

БЛЯМБА або ЖАБКА, -и, ж.; комп. Значок (символ) @ (УЖ – 2005, с. 60).

БОРДА, -и, ж.; комп. (з англ.: board — (монтажна) плата) Материнська плата комп'ютера (УЖ – 2005, с. 65).

БРАУЗЕР, -а, ч.; комп. (від англ. Browser) Програма для роботи в інтернеті (для перегляду веб-сторінок типу Internet Explorer, Opera, Netscape Navigator) (УЖ – 2005, с. 68).

БРЕЙКАТИ, -аю, -аеш, недок.; комп. Переривати роботу програми за допомогою Ctrl-C або Ctrl-Break (УЖ – 2005, с. 68).

БРОДИЛКА, -и, ж.; комп. Комп'ютерна гра, в якій треба ходити, шукати вихід і виконувати різні дії (УЖ – 2005, с. 69).

БУКА, -и, ж.; комп. (від англ. notebook) Портативний комп'ютер (ноутбук) (УЖ – 2005, с. 70).

ВАГА, -и, ж.; комп. Розмір файла (в метрах). Авік вагою сімсот метрів (УЖ – 2005, с. 74).

ВАГОН2, -а, ч.; комп. 1. Стандарт VGA (Video Graphic Array, відеографічна матриця). 2. Відеоадаптер VGA (УЖ – 2005, с. 74).

ВАРЕЗ, -а, ч.; комп. (від англ. Warez) Піратське програмне забезпечення, переважно свіже. Мені тут диски з вarezом принесли (УЖ – 2005, с. 76).

ВАСІК, -а, ч.; комп.; жарт. Мова програмування Basic (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code) (УЖ – 2005, с. 76).

ВІНДА, -и, ж.; комп. Операційна система WINDOWS (УЖ – 2005, с. 90).

ВІДЮХА (ВІДЯХА) -и, ж.; комп. Відеокарта, відеоадаптер. Розігнав відяху, тепер глюкавить (УЖ – 2005, с. 89).

ВІНДЕЦЬ, -ця, ч.; комп.; жарт. Аварійне завершення роботи програми, що призводить до зависання операційної системи WINDOWS (УЖ – 2005, с. 90).

ВІР, -у, ч.; комп. Комп'ютерний вірус (УЖ – 2005, с. 90).

ВІРМЕЙКЕР, -а, ч.; комп. (від англ. virmaker) Той, хто займається створенням комп'ютерних вірусів (УЖ – 2005, с. 90).

В'ЮБЕР, -а, ч.; комп. Програма перегляду графічних файлів без можливості їх редагування (УЖ – 2005, с. 98).

ГЛЮЧИТИ, -чить, недок., комп. (від англ. glitch — збій; давати збої.) Працювати з перебоями (про програму). Взяти хоча б цю антологію, вражену бацієюлю постмодерності: для поданих у ній текстів створено цілу ОС (операційну систему), яка глючить набагато помітніше, ніж Windows 2000 (Книжник, 2001, № 8) (УЖ – 2005, с. 105).

ГЕЙМЕР - гравець, знавець віртуальних ігор

ДУЛЯ, -і, ж. 1. комп.; жарт. Вихід з програми трьома пальцями — Ctrl — Alt — Del. Комбінація з трьох пальців. Так фахівці називають операцію перезавантаження комп'ютера. 2. муз. Партія з трьох нот, яку грають однією рукою (УЖ – 2005, с. 130).

ЗАВИСНУТИ, -ну, -неш, док. 1. мол. Залишитися десь протягом певного часу. «Зависнути на каві» те саме, що й «заскочити на каву. Затриматися десь. 2. комп. Дати збої (про комп'ютер, програму). 3. мол. Заборгувати комусь гроші. 4. Дуже захопитися кимсь, чимось. Зависнути на однокурсниці. Зависнути на навчанні (УЖ – 2005, с. 141).

КЛАВА, -и, ж.; мол., комп. Комп'ютерна клавіатура (УЖ – 2005, с. 175).

КОМП, -а, ч.; комп., мол. Персональний комп'ютер. <...> гордо почесала прямо до відчинених дверей вагона, сіла й поклатла комп на коліна (С. Пиркало, Зелена Маргарита) (УЖ – 2005, с. 182).

МАМА, -и, ж. 1. мол. Красива молода жінка з дитиною. 2. комп.; жарт. Материнська плата комп'ютера (УЖ – 2005, с. 211).

МЕТР, -а, ч.; комп., жарт. Мегабайт, одиниця виміру кількості інформації (УЖ – 2005, с. 217).

СЕРФІНГ, -у, ч.; комп.; жарт. Шукання в інтернеті різноманітної інформації без конкретної мети. <...> через Інтернет можна дізнатися про останні наукові розробки космічного агентства НАСА, програму телепередач на завтра і рецепт улюбленого пирога з яблуками. Цими сайтами можна гуляти цілий день і такі прогулянки називаються «серфінгом» (УЖ – 2005, с. 297)

СТРАТЕГІЯ, -ії, ж.; комп. Комп'ютерна гра, в якій треба керувати арміями, країнами, поселеннями, популяціями. «СТРІЛЯЛКИ», «БРОДИЛОВКИ» і «СТРАТЕГІЇ» — види комп'ютерних іграшок (УЖ – 2005, с. 312).

Мовний процес кінця XX – початку XXI століть характеризується зростанням ролі неформальних та нелітературних елементів у мовленні. Це відображається не лише у відсутності стандартизації розмовної мови, а й у розповсюд-

женні сленгу. Виникнення сучасних сленгових слів та фраз – це об'єктивована реальність, яку не можна й не варто зупиняти.

З одного боку, сленг збіднює мову, гальмуючи інтелектуальний та творчий розвиток особистості, а з іншого боку, він відображає тенденції, важливі для сучасної мови в цілому, і без ретельного вивчення мов сучасна українська мова залишатиметься дефіцитною. Тому сленг слід вивчати не лише як мовне явище, а й як соціальне, особливо зараз, коли велика увага приділяється духовно-моральному вихованню молоді. Школі доводиться частіше говорити про мовні проблеми, необхідно проаналізувати "живу" мову молоді, мову реклами та молодіжні видання, щоб виробити відповідальне ставлення до рідної мови.

Сленг був, є і буде в молодіжній лексиці. Добре це чи погано? Питання, очевидно, без відповіді. Сленг не можна заборонити, не скасувати. Він змінюється із часом, одні слова вмирають, інші – виникають точно так само, як і в інших мовах.

Список умовних скорочень

УЖ – 2005 - Ставицька, Леся. Український жаргон / Леся Ставицька; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т критики, НАН України, Ін-т укр. мови. – Київ: Критика, 2005. – 496 с.
 ПСУМС – Перший словник українського молодіжного сленгу. Світлана Пиркало, 1997 РОКУ

УС — Газета «Українське слово».

викл. — з мови викладачів

жарт. — жартівливе

жарт.-ірон. — жартівливо-іронічне

жрм — жаргонізована розмовна мова

комп. — з мови програмістів та користувачів персональних комп'ютерів

мол. — із загальномолодіжного жаргону

студ. — з мови студентів

шк. — з мови школярів

Список використаних джерел і літератури

1. Ставицька, Леся. Український жаргон = A Dictionary of Ukrainian Slang : словник : містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень / Леся Ставицька; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т критики, НАН України, Ін-т укр. мови. – Київ: Критика, 2005. – 496 с.
2. Христенко О.С. Фактори впливу на становлення та розвиток молодіжної лексики/ О.С. Христенко// Східнослов'янська філологія: зб. наук. праць.- Горлівка: Вид-во ГДПУ, 2006.- вип.11. Мовознавство. - С.123 -128.
3. Пиркало С. Перший словник українського молодіжного сленгу.1997, [Електронний ресурс]. URL: https://web.archive.org/web/20140210141305/http://shron.chtyvo.org.ua/Pyrkalo_Svitlana/Pershyi_slovyk_ukrainskoho_molodizhnoho_slenhu.pdf

Сапак Н.В.

(*м. Миколаїв*)

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ ВП МФ КНУКІМ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ. МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ

Художній напрям у Миколаївській філії Київського державного інституту культури ім. О.Корнійчука було започатковано 1991 навчального року відкриттям кафедри «Декоративно-прикладне мистецтво» і співпало із створенням незалежної України. Нова спеціальність перші два роки існувала у складі кафедри культурно-освітньої роботи і художньої творчості, яку очолював професор А.Г.Михайлик. Він же максимально сприяв відкриттю художнього напрямку при активній підтримці Київського головного ЗВО і Обласного управління культури. Ця важлива подія сталася завдяки реалізації Державної програми відродження й поширення народних художніх промислів і декоративно-прикладного мистецтва України. Майбутня кафедра стала єдиною на півдні що готувала фахівців вищої освіти з ужиткового мистецтва.

Вибір спеціалізації нового для філії напрямку підготовки фахівців був обумовлений головними видами народного мистецтва, а завданнями – відродження традицій народного мистецтва півдня та формування південного декоративного стилю, який би спирався на історичні та етнокультурні традиції. Означені завдання дозволили чітко організувати роботу викладачів і студентів згідно навчальних планів. В перші п'ять років до викладання було залучено фахівців з багатим досвідом творчої і викладацької роботи і молодих художників: М.Т.Ковалевського, І.Г.Черкесову, В.І.Каплю, С.Б.Тюпо, Е.П.Зайцева, Л.І.Лашенкову, Н.Є.Гіссу О.Є.Грунського, В.Тарнавського, Д.В.Портнова.

1993 року художній напрям відокремився в кафедру декоративно-прикладного мистецтва з напрямками підготовки: «Художня обробка тканини», «Художня обробка дерева». Очолювали кафедру дизайнер О.Є. Грунський (1994-1995), кандидат мистецтвознавства С.М.Росляков (1995-1997). Приміщення кафедри, лекційні аудиторії, майстерні було розміщено в студентському гуртожитку, придбано обладнання, матеріали для заняття живописом, малюнком, скульптурою,

деревообробкою, ткацтвом. Була створена теоретична і практична база для формування всебічно розвиненої творчої особистості.

Професійно-орієнтовані дисципліни напрямку «Український декоративний текстиль» викладали заслужений діяч мистецтв України, професор І.Г.Черкесова, заслужений майстер народної творчості України Т.М.Базилевська-Барташевич, спеціаліст-технолог Л.І.Лашенкова. За роки навчання студенти поступово оволодівали знаннями з історії головних видів ткацтва і вишивки, історією і композиційною побудовою орнаментів, їх семантикою і кольором, опановували композицію і моделювання народного одягу. Під керівництвом І.Г.Черкесової виконувалось найскладніше завдання – перенесення на площинну основу сюжетів і образів з металевих виробів «скіфсько-звіриного стилю» або античних рельєфів, традиційно властивих мистецтву пластики. Паралельно студенти опановували та перекладали на мову ткацтва образи дохристиянської міфології Русі. Результатом навчальних експериментів стали курсові і дипломні роботи, які експонувались на виставках в університеті, за його межами та за ствердженням фахівців свідчили про створення власної за тематикою і технологією південноукраїнської школи ткацтва.

На напрямку «Художня обробка дерева» недовгий час викладав майстер народної творчості, професор М.Т.Ковалевський. 1993 року на кафедру прийшов заслужений майстер народної творчості України Є.П.Зайцев. Досконале володіння мистецтвом обробки дерева, вміння розкрити його багатогранні можливості поєдналося в творчості майстра з виразною образною тематикою, вдумливим використанням народних традицій. Своє світобачення в поєднанні з досконалою технікою він передавав студентам. Активним його помічником з 1994 року стала молодий викладач Н.Ю.Гісса. Їх викладацький дует сприяв високопрофесійній підготовці майбутніх спеціалістів. Технічний і тематичний діапазон кур-